

Seja glavnega odbora dne 22. septembra 1890.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gospod cesarski svetnik Ivan Murnik, navzoči so bili gospodje odborniki baron Lazarini, Lenarčič, Ogorelec, Povše, Robič ter tajnik Gustav Pirc.

Predsednik naznani, da se je družbi sporočila Najviša zahvala za družbena voščila ob rojstnem dne Nj. Vel. presvetlega cesarja.

Predsednik omenja smrti mnogoletnega družbenega uda ter zaslužnega predsednika Vrhniške podružnice gospoda Frana Kotnika, pozivlje navzočne gg. odbornike, da ostanejo v znak sočutja ter predlaga, gospe udovi pokojnikovi izraziti sožalje družbeno. Zgodi se, oziroma ukrene.

Odbor določi program za letošnji občni zbor.

Ker je način letošnjega razdeljevanja drevja pokazal mnoge nepravilike ter je izkušnja poučila, da treba nekaterih sprememb, posvetuje se odbor o tej reči ter ukrene nasvete, ki se bodo predložili občnemu zboru.

Prošnjo občine Rakek za dovolitev novih semnjevk ukrene glavni odbor priporočiti c. kr. deželni vladi, glede enake prošnje občine Šmartinske pri Litiji pa odbor preloži ukrepanje, ker občina Moravska pogojno nasprotuje dovolitvi.

Prošnjo kočevskega mesta za drevje iz družbene drevesnice reši odbor na podlogi veljavnih določil.

Na vprašanje c. kr. deželne vlade, kaj meni odbor o zavarovanju kmetijskih in gozdarskih delavcev ter uradnikov, ukrene odbor odgovoriti: Kmetijstvo ob sedanjih razmerah ni v stanju tega novega bremena prevzeti, ako se pa zemljiškim posestnikom vzlic temu vendar mora naložiti, boljše je pri naših razmerah uvesti zavarovanje delavcev, poslov, uradnikov itd. za onemoglost, ker o bolezni skrbijo i tako občine, oziroma na posle gospodarji, na podlogi poselskega reda.

Z ozirom na obravnave zaradi ustanovitve zimske kmetijske šole v Ljubljani in nastavljenja še enega popotnega učitelja ter z ozirom na ukrep lanskega občnega zbora, naj družba skrbi za ustanovitev pepinjerije, v kateri naj bi se vzrejevali dobri biki plemenjaki po nizki ceni, predlaga poročevalec gospod odbornik Povše: 1.) Družba vidi veliko potrebo praktične kmetijske šole, ki naj bode v zvezi z družbeno peninjerijo, zato naj se odbor prične o tej reči pogovarjati z vis. c. kr. kmetijskem ministerstvom ter slavnim deželnim zborom. 2.) Ta reč naj se spravi na dnevni red že prihodnjega občnega zbora kmetijske družbe ter predloži visokemu deželnemu zboru že o prihodnjem zborovanju. 3.) Poročevalcu (gospodu Povšetu) naj se naroči izdelati podrobne načrte in predloge na podstavi pozvedeb, ki dojdejo odboru od posestnikov po ljubljanski okolici. Predlogom gospoda poročevalca Povšeta pritrdi glavni

odbor po daljši debati soglasno. Zaradi pozne ure odlože se druge točke dnevnega reda na prihodnjo sejo.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na 174. vprašanje. Glede pokončevanja muh: Vsa strupena sredstva niso za nič, kmetovalec prežene sicer muhe, a ž njimi pomori tudi kuretino, ki žre otrovane muhe. Najboljše sredstvo je les od kvasije, ki ga je dobiti v vsaki lekarni. Kvasija ni le nič strupena, temveč rabijo jo celo za okrepčavanje želodca. Ravnaj pa tako le: Kupi za 3 do 5 kr. kvasije ter jo kuhaj v $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ litra vode tako, da $\frac{1}{4}$ ure vro. Dobljeno tekočino vlij na krožnik ter jo potresi s sladkorjem. Od tekočine omamljene muhe cepajo trumoma, in moraš jih vsak dan nekaterikrat skupaj pomesti ter v ogenj pometati, drugače se čez nekaj ur zopet ožive. Z nekolikimi trdom dado se muhe na ta način kmalu pregnati.

Jos. Wardo, lekarnar v Idriji.

Drugi odgovor na 176. vprašanje. V tem vprašanju pritožuje se nekdo, da mu pesa zdivja in gre v cvet. K odgovoru bi pristavili nekoliko črtic iz svojih izkušenj. Da gre pesa prvo leto v cvet, provzročuje slabo obdelana, plitvo preorana zemlja. Ako jo zgodaj sadiš, da jo nekoliko pomladanjska slana zadene, zdivjalo ti bo skoro tretjino sladkorne pese. Kaj napačno je peso zgodaj spomladi v grede sejati in potem dorasle sadike presajati, kajti izkušnja uči, da pesa v zrnu vsajena koncem majnika ali prve dni junija bolj obrodi, kakor meseca marcija v grede posejana in potem presajena. Divji plodi te vrste narede seme že prvo leto, zato pa tudi rada požlatnjena pesa že prvo leto seme obrodi, ako je s posebnim obdelovanjem ne zadržimo, t. j. pesa se mora pomehkužiti, ona mora s primerno oskrbjo biti prisiljena, da dela prvo leto močno korenino. Ker je pesa za naše narodno gospodarstvo velevažnega pomena, hočem o priliki iz svoje izkušnje nekoliko izpregovoriti o njej.

Barjan.

Drugi odgovor na 195. vprašanje. Duh od petroleja pregnati iz kakega prostora je zelo težavno. Drobir kovaškega ogla, potresen po tleh, potegne nekaj smradu na se, tudi neugašeno apno, in stene se morajo prebeliti. Vodena sopara je res najboljša, a je težko dobiti je, ter rabiti jo more le tisti, ki je strokovnjak.

Josip Wardo.

Tretji odgovor na 195. vprašanje. Petrolejevega duha ne bode težko pregnati z apnom, vsaj brode, ladje ki vozijo petrolej brez sodov, t. j. v spodnjih prostorih jih pobelijo dobro z apnom, in že čez osem dni nalože žita, ne da bi se navzelo kaj smradu. Ako se petrolejev duh da spraviti iz lesa, tem laže ga bode iz zidu.

J. Fučič-Simonov v Malem Lošnju.

Vprašanje 198. Uže leto dni imam v svojem hlevu nepriliko z mlekom; krave namreč molzejo včasih bolj, včasih zopet manj višnjevo mleko. Vzlic vsem sredstvom, katera sem poskusil, ni vendar nič boljše. Blagovolite mi naznaniti, kaj naj počnem, da krave ozdravim. (M. R. Podkoren.)

Odgovor: Višnjevo mleko prihaja od neke vrste glive (latinski se imenuje „bacterium cyanogenum“), ki razkraja sirove kroglice ter se vsled tega dela višnjeva anilinska barva. Ali je višnjevo mleko škodljivo za užitek ni še dognano, vsakakor pa ga smete živini dajati. Iz mnogih vzrokov seveda mora pa biti kmetovalcu do tega, da prepreči to mlečno bolezen. Najbolj priporočeno sredstvo, da mleko ne splavi, je dobro hlajenje z ledom ali s prav mrzlo vodo, ker ob majhni toploti se ne morejo razvijati te glive. Vsa druga sredstva so le sa silo, pomagajo pa malo ali pa nič. Poskusiti je to le: Vzemite od vsake krave kakega $\frac{1}{4}$ litra mleka, denite ga v novo posodo ali v prav čist kozarec, in zvedeli bode, katere krave dajo mleko, ki postane plavo. Tem kravam dajte potem po 2 do 3krat na dan pelinovega čaja ter denite vselej vmes za vsako kravo po 20 g dvojno oglikokislega natrona (natrium bicarbonata). Mnogokrat to ne bode pomagalo, ker bode večina krav imela tako mleko, vsaj je pa to naravno, ker vse krave enega hleva žive ob tistih razmerah, imajo isto krmo in tudi vse drugo. Priporočamo Vam mlečno shrambo in tudi tla pobeliti, vso mlečno posodo v lugu izkuhati, brisalke, cedilne rute in cedilce pa nove napraviti. Povemo Vam pa uže sedaj, da to strašilo vzlic vsemu temu morda ne bode izginilo, dokler ne pride zima. Najbolj gotovo sredstvo bode suha mlečna shramba, katero po noči odpirajte, da nastane mrzel preprih, kajti vlažen, gorek zrak najbolj pospešuje razširjanje te glive. Iz vsega tega, kar Vam tukaj pripovedujemo, lahko razvidite, da dandanes o tej prikazni še malo vemo. Plavo mleko je bilo uže od nekdanj uganke, zato ni čuda, če je priprosto ljudstvo štel med razne vraže.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

190.

Z življenja avstralijskih tolovajev.

Tu se vrže Adam tolovaju pod noge in ga obupno prosi milosti. Ponuja mu polovico vsega imetja, no zastonj. Dva delavca sta šla in zažgala stan. Jasni plamen je metal žarke svoje daleč po gorah araluenskih. Zgorelo je vse kar je bilo v stanu, a rudeča zarja ognja je svetila Morganu na potu proti domu.

Ker je bil Morgan prevzet na svoja dela in svojo ročnost, proglasil je, da hoče prestopiti mejo južno-waleško, da bi tako v Viktoriji samej podal policiji dokaz junaškega svojega duha. Bil je mož beseda. Prišel je preko reke Murray, ki je meji naselbini. Ko se je to razneslo, in na 50 milj okrog se je vse orožilo. Dne 8. aprila 1865. l. je prišel po mnogih groznih činih ves utrujen na neko ovčarno, osem milj od imenovane reke, da bi tu po prestalih težavah se malo spočil. Ali popreje je poklical domače ljudi v izbo in jim zagrozil smrt, ako bi se ganili z mesta. Samo neke deklici se je sponeslo skrivaj uiti. Tekla je na bližnjo ovčarno povedat, kaj se godi doma. En ovčar je koj sedel na konja in hitel na policijo v Wangaratt. Ondotna posadka s 14 prostovoljci je koj prihitela na mesto, obstopila ovčarno in skrivaje prežala do jutra. Ko se je zjutraj Morgan na pot odpravljal in gospodarju ukazal, da mu osedla najhitrejšega konja, šel je sam z revolverjem v roki za njim proti konjarni. Ta hip je pomeril s skrivališča prostovolec Wendlan, sprožil in Morgan se je zvalil na tla. O poludne je izdihnil črno svojo dušo. Za glavo njegovo so izplačali obljubljenih 1000 f. št., in sicer takole: Wendlanu za kroglo 300 f. št.; deklici za naznanilo 200 f. št.; gospodarju za prestali strah 50 f. št.; ostanek so razdelili enakomerno mej policaje in prostovoljce. Lobanja tolovajeve stoji v melbournskem muzeju mej lobanji drugih takih mož.

Ako uvažamo vse te okoliščnosti, milujemo prav res diggerje in stanovnike zlatonosnih krajev avstralijskih, kajti varnost osebe in imetja jim ni v nobenem oziru dovoljno poskrbena. Razen tolovajev bijejo diggerje prav pogosto tudi pri samem delu mnoge nezgode, na primer: jame se jim trgajo, skale se jim vale v jame, voda jih nadleguje in drugo temu tako, in tudi najprevidnejši diggerji ne morejo se dosta zavarovati. Tako se slava in blagost Avstralije izgublja v prazni dim. Delavni ljudje tu v obče zelo trpe. Po vrhu je poskrbela aristokracija angleška tudi še o tem, da diggerji tuje narodnosti ne morejo rodovite zemlje v okolici mest v last dobivati. Tako se debelé Angleži ob mozolih svojih najemnikov in delavcev, a delavno ljudstvo čedalje huje peša in gine kot proletarijat svobodne Anglije. Zlato je blagoslov, pa tudi prekletstvo Avstralije.

191.

Na Novi Zeland.

Kmalu potem ko smo dospeli v Sydney, oglašeno je bilo, da hoče mala ladija Murray 25. septembra na Novi Zeland odpluti. Koj sem šel z drugim svojim k judovski družbi „Irland in Co.“ v George-Streetu, kjer so nam povedali, da ladija odpluje na zahodno stran Južnega otoka k reki Grey, kjer so bogati zlati rudniki. To je nama bilo kot nalašč. Brez pomude sva plačala vsak 8 f. št. za drugi razred, v katerem je bilo prostora